

Waarnemingen juli, augustus, september 2020

Peter Spierenburg

Waarnemingen zijn overgenomen van www.waarneming.nl. Hier is een volledig overzicht te vinden van de vogels en andere soorten die deze maanden in ons waarnemingsgebied zijn waargenomen.

Noordse Boszanger nieuw in ons waarnemingsgebied

De Noordse Boszanger is lid van de soortenrijke familie van de loofzangers. Er zijn bijna 100 soorten loofzangers die op een paar uitzonderingen na in Centraal- en Oost Azië voorkomen.

Uitzonderingen zijn onze bekende Fitis en Tjiftjaf, die tot de weinige Europese familieleden behoren. Na de Grauwe Fitis, die tot in Oost-Europa reikt, is het dichtstbijzijnde familielid de Noordse Boszanger. Deze heeft zich vanuit het oosten tot in Noord Noorwegen en Finland verbreid.

Dat is veel dichterbij dan bijvoorbeeld de Bladkoning, waarvan de dichtstbijzijnde broeden aan de westkant van de Oeral, of de Bruine Boszanger, die pas ten oosten van de Oeral opduikt. Tot nu toe zijn er 17 soorten boszangers in Nederland waargenomen.

Opvallend genoeg is de Noordse Boszanger daar één van de zeldzaamsten van. Hoewel hij relatief dichtbij zit dwaalt hij minder vaak af naar Nederland dan bijvoorbeeld de Bruine Boszanger. De Bladkoning, die van verder komt, is in de laatste jaren zelfs zo sterk toegenomen, dat het een vaste najaarsgast is geworden. Op 28 september ontdekte Jacco van Beelen een Noordse Boszanger in de bosjes rond de trektelpost de Puinhoop, Katwijk. Dit is de 30ste waarneming van deze soort in Nederland.

Voor het Noordwijkse waarnemingsgebied is dit een nieuwe soort, de 10e soort uit de boszanger familie. Alleen de Kroonboszanger die in 2007 opdook was zeldzamer. Tot 1 oktober bleef de vogel hier gezien worden. Vaak bleef hij diep verscholen in de ondergroei, maar af en toe liet hij zich fraai zien. Met het rustige weer van de daaropvolgende nacht waren de omstandigheden gunstig om te vertrekken en vervolgde de vogel zijn trektocht, naar onbekende bestemming. Dat er zo weinig Noordse Boszangers naar ons land afdwalen komt waarschijnlijk doordat de aantallen in Scandinavië niet hoog zijn, maar ook doordat de trekroute oost gericht is. Alle Noordse Boszangers overwinteren in Zuidoost-Azië. Voor de meest westelijke vogels betekent dit een reis van zo'n 13.000 kilometer. Die begint in oostelijke richting dwars door Rusland. Pas bij Mongolië slaan ze af naar het zuiden richting hun overwinteringsgebied. Waar de eind september verdwaalde vogel uit gaat komen is de vraag.

De Noordse Boszanger trok veel belangstelling. De vele ogen ontdekten ook andere soorten (GT e.a.). Zo dook er ook een Bruine Boszanger op en waren er waarnemingen van Bladkoningen. Tjiftjaffen waren nog volop aanwezig, maar ook nog een late Fitis. Vijf loofzangers op één locatie in de laatste dagen van september. Ook een Sperwergrasmus gaf acte de présence. Waarnemingen van Grasmus, Tuinfluiter, Braamsluiper, Sprinkhaanzanger en Gekraagde Roodstaart lieten zien dat van de Afrikatrekkers sommige individuen nog lang blijven hangen. Bij goed zoeken blijken deze eind september nog steeds in de struiken rond te scharrelen.

Noordse Boszanger - 30 sept 2020 - Zeereep nabij De Puinhoop Katwijk aan Zee
©René van Rossum

Bollenland onder water – nieuw en traditioneel

Op diverse plekken stond weer bollenland onder water voor de bestrijding van ziektes en onkruid in de teelt. Twee percelen sprongen in het oog. In de Noordwijkerhoutse Geest stond voor het eerst een groot perceel onder water (ca. 9,5 ha). Vanaf 24 juli tot 30 september stond hier water. Direct ten noorden van De Zilk lag een tweede groot perceel (ca. 7,5 ha), dat al vaker onder water heeft gestaan. Dit startte wat later en stond weer eerder droog, vanaf 3 augustus tot half september. Het perceel in de Noordwijkerhoutse Geest was onder water gezet volgens de nieuwe methode waarbij langs de randen plastic schotten worden ingegraven. Hierbij kan de waterstand makkelijker continue hoog worden gehouden en hoeft er minder water op het perceel te worden gebracht. In het perceel bij De Zilk was de ‘traditionele’ methode toegepast, zonder plastic schotten. Hier is er meer ruimte voor slikrandjes aan de randen van het perceel. Het water staat wat lager waardoor het interessanter wordt voor bijvoorbeeld steltlopers. De aanwezigheid van twee vergelijkbare percelen, maar met verschillende methoden nodigt uit voor een vergelijking: in welke mate trokken de percelen vogels aan? Ondanks dat er niet systematisch is geteld en de percelen niet elke dag zijn bezocht geven de losse waarnemingen daarvan toch een beeld.

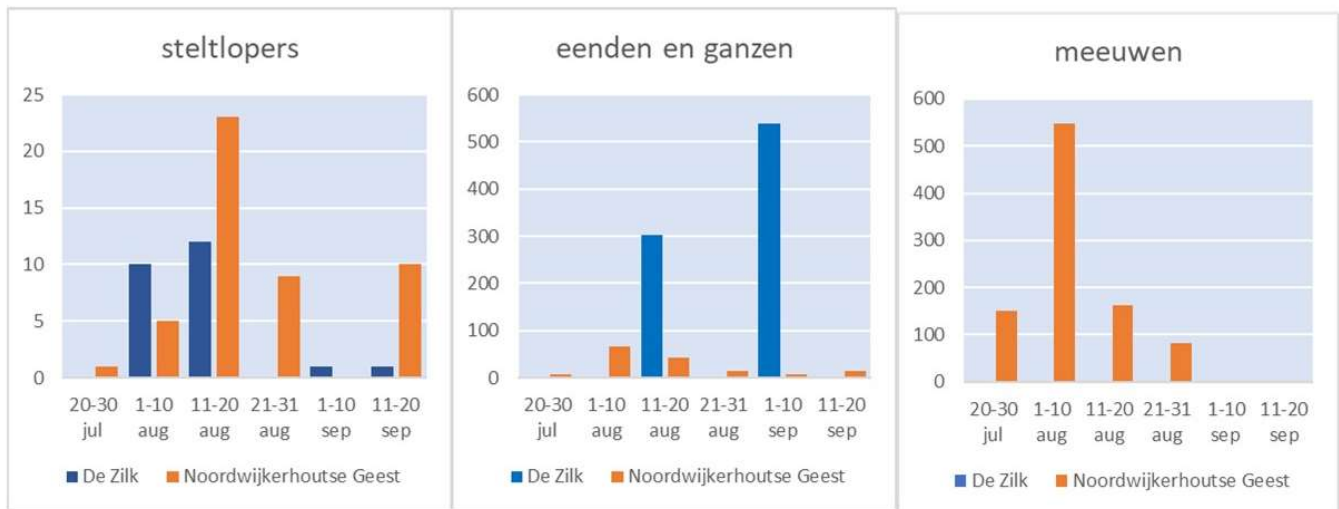
Noordwijkerhout: bollenland onder water - foto: Sarah Humphrey

Het eerste dat opvalt is dat wat betreft de aantrekkingskracht voor doortrekkende steltlopers er geen groot verschil lijkt te zijn tussen de percelen. Bij beiden zijn vanaf het begin de Oeverlopers de vaste gasten. Met maximaal 7 Oeverlopers op 3 augustus is De Zilk de betere locatie (MT). Dat verandert in de periode van 12 tot 18 augustus. Met de aanhoudende oostenwind is er veel steltloper trek en op beide percelen pieken de aantallen. De Noordwijkerhoutse Geest trekt daarbij de meeste variatie aan steltlopers aan, met o.a. 2-3 Bonte Strandlopers, tot 5 Kemphanen en 2 Bontbekplevieren op de 14^e (GH WBo). Na de omslag van het weer blijven, naast een enkele Oeverloper, alleen 3 Grutto's achter, met nog wel 2 Bontbekplevieren op 27 augustus (BS). Na het wegtrekken van de Grutto's, mogelijk lokale vogels, is het perceel na 27 augustus wat betreft steltlopers leeg. Op 30 september verschijnen er kort voor het droogvallen op de valreep nog een Kleine Strandloper, 2 Bonte Strandlopers en een Bosruiter (BS). Hiermee wint de Noordwijkerhoutse Geest het qua soortenrijkdom maar net van De Zilk, met 13 tegen 12 soorten steltlopers. De Zilk kent na 18 augustus nog een opleving van 2 tot 4 september wanneer er 1-2 Zwarte Ruiters en 2-3 Groenpootruiters neerstrijken (HN), beiden soorten die op de Noordwijkerhoutse Geest opvallend genoeg geheel ontbraken. Over het geheel waren de aantallen steltlopers op beide percelen laag en lijken ze er vooral korte tussenstops gemaakt te hebben in periodes van veel doortrek.

Kijken we naar eenden dan is er wel een verschillend beeld voor de twee percelen. In de Noordwijkerhoutse Geest verschijnen de eerste wat grotere aantallen eenden pas op 7 augustus, twee weken na het onder water zetten. Er is dan een vaste groep van 12-13 Bergeenden en een wisselend aantal Wilde Eenden, Krakeenden, 3-5 Slobeenden en 1-3 Wintertalingen. Het totaal aantal eenden en ganzen komt niet boven de 66 uit. Na 17 augustus doen eenden, behalve de Bergeenden, het perceel nog maar sporadisch aan, met als bijzondere waarnemingen een Smient op 5 september en 2-3 Pijlstaarten op 26 en 30 september (BS). Bij De Zilk verschijnen de eerste grotere aantallen eenden al een week na het onder water zetten en bouwen de aantallen tot het droogvallen steeds verder op. Ook hier vormen Wilde Eenden en Krakeenden de hoofdmoot met een maximum van respectievelijk 370 en 94 op 13 september (JD). Opvallend is de aanwezigheid in de eerste twee weken van september van Slobeenden (maximum 37) en Wintertalingen (maximum 21). Deze voelen zich op dit perceel duidelijker beter thuis dan op de Noordwijkse Geest. Blijkbaar komt er op dit perceel in de loop van de periode dat het onder water staat meer voedsel beschikbaar. Dat verklaart wellicht ook waarom alleen hier in september Groenpootruiters verbleven. Ook voor Lepelaars lijkt het perceel in De Zilk aantrekkelijker. In de Noordwijkerhoutse Geest verschijnen ze sporadisch met maximaal 3 vogels. Bij De Zilk is het een vaste verschijning met tot 9 vogels. Het perceel in de Noordwijkerhoutse Geest blijkt door de continue hoge waterstand wel interessant voor rustende meeuwen en Visdieven. Op 2 en op 8 augustus rusten er meer dan 500. Het perceel bij De Zilk wordt geheel door meeuwen gemedend. De Kokmeeuw vormt de hoofdmoot in de Noordwijkerhoutse Geest. Na het wegtrekken van de Visdieven (tot 10 augustus) en de Kokmeeuwen (tot 27 augustus) verblijven er in september nauwelijks meer rustende meeuwen op het perceel.

Hoewel geen twee onder water gezette percelen gelijk zijn, geven de Noordwijkerhoutse Geest en De Zilk wel een beeld van het verschil in de ‘traditionele’ en ‘nieuwe’ methode van bollenland onder water zetten. De nieuwe methode zorgt niet alleen voor hogere waterstanden, in trek bij rustende meeuwen, maar lijkt ook minder voedsel op te leveren voor verblijvende eenden. Voor doortrekkende steltlopers waren beide percelen niet erg aantrekkelijk. Uit andere jaren kennen we wel voorbeelden waar Kemphanen en Groenpootruiters langere tijd aanwezig waren. Volgend jaar zullen er ongetwijfeld weer percelen onder water worden gezet. Het loont dan zeker weer de moeite deze goed in de gaten te houden en de aanwezige vogels te tellen.

Figuur 1: Maximum aantal doortrekkende steltlopers (exclusief Kievit en Scholekster), eenden en ganzen en meeuwen op onderwater gezette bollenlandpercelen bij De Zilk en in de Noordwijkerhoutse Geest, per 10-daagse periode juli-september 2020.

Maandoverzicht

juli

De maand juli was relatief koel na de serie van warme zomers van de afgelopen jaren. Onder invloed van een westelijke stroming overheerste koel en wisselvallig weer. Tussen 4 en 6 juli trok de wind aan naar zuidwest tot west 7. Ook in de laatste week waaide het stevig. Pas op de laatste dag van de maand was er een zeer warme dag.

In vervolg op het broedgeval van de **Hop** in de AWD waren er twee waarnemingen van een vermoedelijk rondzwervende vogel: op 2 juli was een Hop aanwezig bij de Zilkerduinweg (SP) en op 21 juli in Langeveld (JB). Na het mislukken van het eerste legsel ondernam een paar **Engelse Kwikstaarten** een tweede broedpoging in Polder Hoogeweg en voerden jongen in het nest op 11 juli (PS). Roepende jonge **Ransuilen** waren aanwezig in de Elsgeesterpolder (MG BB) en de Zwetterpolder (CZ). In de Elsgeesterpolder vloog op 4 juli ook een **Kerkuil** (BB). Langs de zeetrek hut vloog op 6 juli een **Noordse Pijlstormvogel** (JD). Op 13 juli trokken hier 5 **Casarca's** langs naar noord (JD). Op 31 juli vlogen er 6 over de Elsgeesterpolder (MWi). Een **Reuzenster** trok op 9 juli luid roepend over de Coepelduynen (JHa). Bij de Binnenwatering Katwijk zat die dag een tweedejaars **Noordse Stern** (AM). Op 17 juli verscheen hier de eerste juveniele **Zwartkopmeeuw** (AM). Op 7 juli verbleef een **Kleine Zilverreiger** in het Langeveld (RG), op 11 juli bij de Binnenwatering (AM) en op 31 juli in De Klei en de Elsgeesterpolder (MWi, HV). Op 19 juli (PS) en 30 juli (JW) vloog er een **Purperreiger** over Polder Hoogeweg. Over het Langeveld trok op de 30e een groep van 5 over (RG). In het grasland van Leeuwenhorst was er die dag één aan het voedselzoeken (RD). Op 22 juli vloog een **Zwarte Ooievaar** over het Langeveld (JA). Een vroege man **Blauwe Kiekendief** vloog op 28 juli over het Langeveld (RG).

Kleine Zilverreiger – 11 juli 2020 Katwijk aan Zee - Binnenwatering © Annelies Marijnjs

Op 5 juli vloog een **Grote Vos** in de AWD bij de De Zilk (BS).

Patrijs – 11 juli 2020 Voorhout - Elsgeesterpolder © Rob Floor

augustus

Augustus was zeer warm en de één na warmste tot nu toe gemeten. Na een start met wisselvallig weer zette vanaf 5 augustus een hittegolf in die ongekend lang aanhield, tot 18 augustus. Daarna kwamen we geleidelijk aan in een westelijke stroming die wisselvallig weer bracht en temperaturen terug bracht naar 'normaal'. Op 25 en 26 augustus trok de storm 'Francis' ten noorden van Nederland over de Noordzee naar het oosten en wakkerde de westenwind aan naar windkracht 8.

Op Sollasi zat op 4 augustus een **Draaihals** (RJ). In de AWD Hoegatterduin verbleef op 9 augustus een groep van 4 **Raven** (WN). In Kloosterschuur zat op 8 augustus een familiegroep van 19 **Patrijzen** (MG). Van 3 t/m 14 augustus verbleef een juveniele **Kwak** in De Klei (HV AM). Op 15 augustus trok er één in de avond over de St Bavo (MW). **Purperreigers**

*Zwarte Ooievaar – 21 augustus 2020 Noordwijkerhout - Langeveld natuurontwikkeling
© Hans Overduin*

verbleven in Polder Hoogeweg (1 en 14 augustus JW HVe), de binnenduinrand van het Langeveld (RG) en de Elsgeesterpolder (RF). Een **Kleine Zilverreiger** zat op 2 augustus in De Klei (AM) en streek op 19 augustus neer bij de Binnenwatering (AM). De eerste **Grote Zilverreiger** van het najaar arriveerde op 10 augustus in de Noordwijkerhoutse Geest (MD). Op 11 augustus liepen er 9 **Ooievaars** bij de Achterweg (HSt). Op 20 en 21 augustus verbleef een juveniele **Zwarte Ooievaar** in de binnenduinrand van het Langeveld (BG ea). Twee **Wespendieven** waren op 6 augustus aanwezig op Sollasi (RJ) en op 21 augustus zat er één in het Langeveld (RF). Een **Rode Wouw** vloog op 9 augustus over

Hoornes Katwijk (FD). Op 10 augustus volgde een **Visarend** die eerder boven Noordwijk-Binnen was opgepikt (JHa RM). Op 11 augustus vloog een vrouw **Blauwe Kiekendief** over Sollasi (RJ). Een vroeg **Smelleken** trok op 24 augustus langs de zeetrekthut (JD). Een **Lachstern** met twee bedelende jongen vloog op 15 augustus over Rijnsoever Katwijk (JHa). De passage van de storm Francis leverde van 23 t/m 27 augustus enkele **Kleine Jagers** op voor de zeetrekthut (JD ea). Op 23 augustus passeerden 2 **Grauwe Pijlstormvogels** (PS), gevolgd door één op

Velduil – 21 augustus 2020 - Coepelduyn C1 © Wijndeldt Boelema

26 augustus (BS). Op 29 augustus vloog er een **Noordse Stormvogel** langs (PS). Op 26 en 29 augustus vloog er een juveniele **Drieteenmeeuw** voor de zeetrekthut (CZ PS) en op 31 augustus zat er één bij de Binnenwatering Katwijk (AM). Op 8 augustus scharrelde er een doortrekkende **Blauwborst** bij de Puinhoop (RR). Vanaf 14 augustus begonnen **Bonte Vliegenvangers** door te trekken. Op 15 augustus zaten er 5 op de Algemene Begraafplaats aan de Zeeweg en 6 augustus 6 in de ruimere omgeving daarvan (CZ). Op 15 en 29 augustus verbleef er ook een **Fluiter** (CZ). Op 18 augustus zat er één in de Noordduinen (BS). Op 17 augustus was een **Duinpieper** aanwezig in de Coepelduynen (BB). Op 19 augustus vloog er één over de Puinhoop (RR GT) en trok ook de eerste **Grote Gele Kwikstaart** van het seizoen over (RR). Bij de Puinhoop zat die dag ook een juveniele **Sperwergrasmus** (RR GT). Op 21 augustus was een groep van 6 **Velduilen** neergestreken in de Coepelduynen (WB RF). Op 29 augustus verscheen al de eerste **Keep** van het najaar in het AWD Hoegatterduin (GM).

Op 9 augustus vloog een **Keizersmantel** in Nieuw-Leeuwenhorst (SG). Steeds vaker duiken er **Koninginnepages** op, met 4 waarnemingen verspreid over het hele waarnemingsgebied tussen eind juli en 10 augustus (JHa e.a.).

september

Onder invloed van hogedrukgebieden boven West- en Midden-Europa bracht september vooral warm nazomerweer. De maand begon wisselvallig met een westelijke stroming. Vanaf 10 september startte een warme periode. Rond 15 september werd het zeer warm vanwege een zuidelijke stroming die lucht vanuit de Sahara aanvoerde. Vanaf 25 september kwam er een abrupt einde aan de zomerse temperaturen en trok de wind weer naar westelijke richtingen.

In de eerste week van September trokken er **Draaihalzen** door, met op 1 september 1 op de St Bavo, 4 en 5 september 1 in de Coepelduynen en 5 september 1 in de Noordzijderpolder (MW e.a.). In de Coepelduynen zat op 2, 6 en 7 september een **Blauwborst** (GT JF). Een doortrekgolfje in de eerste week van september leverde maximaal van 7 **Paapjes** op 6 september op 's Gravendijk (MD) en in Polder Hoogeweg (LK) en 9 **Tapuiten** in de Elsgesteerpolder op 5 september (MD). In de Elsgesteerpolder foerageerde op 11 september een **Purperreiger** (SW). Over het Langeveld vlogen 2 **Morinelplevieren** (MB). Langs de zeetrekthut vlogen op 25 september 2 **Alken** (HV PS) en op 27 september een **Grote Jager** (JD HV). **Kleine Jagers** bleven net als afgelopen jaren schaars, met 1 op 19 september (JD) en 2 op 26 september (EM). Bij de Binnenwatering van Katwijk zat op 16 september een **Baltische Mantelmeeuw** met een kleurring als bewijs van oorsprong (AM). Op 19 september vlogen 2 **Reuzensternen** over strand bij de Coepelduynen naar zuid (RG e.a.).

Purperreiger – 11 september 2020 Voorhout - Elsgesteerpolder © Siebe Wiersma

Op 21 en 22 september trok een **Visarend** over ons waarnemingsgebied (RJ e.a.). Op 29 september vloog een **Kleine Zilverreiger** over de Puinhoop (GT). Op 21 en 28 september streek er een **Kwartel** neer in de omgeving van de Puinhoop (GT). In De Klei zat op 29 september een **Waterral** (BS). Over De Zuid vloog op 15 september een **Kerkuil** (JVi). In de Coepelduynen verbleven van 12 t/m 19 september 1-3 **Velduilen** (JV e.a.). Op 7 september vlogen een eerstejaars en subadulte man **Steppiekiekendief** over de Duindamse Slag (EM AMa). Op 14 september volgde hier opnieuw een eerstejaars (MW). Twee onvolwassen **Zeearenden** konden op 20 september vanaf de Zilkerpolder gevolgd worden tot

*Grauwe Klauwier – 11 september 2020 Amsterdamse Waterleidingduinen - Starrenbroek
© Jacco van Beelen*

aan Katwijk Rijnsoever (PS e.a.). Ze waren al vanaf Zandvoort aangekondigd. De eerste **Beflijster** van het najaar zat op 17 september in de Noordduinen (CZ). Op 29 september dook er op 3 verschillende plekken in de duinen één op (CZ e.a.). Over de Puinhoop vloog op 17 september een **Bijeneter** (RR e.a.). Andere zeldzame doortrekkers waren een **Europese Kanarie** op 14 september, een **Grote Pieper** op 23 en 30 september, een **Duinpieper** op 15 en 30 september en een **Strandleeuwerik** op 30 september (RR e.a.). Inmiddels kan ook de **Ringmus** zich onder de zeldzaamheden scharen, met slechts 3 waarnemingen over de Puinhoop in september, tegen 9 **IJsgorzen** (RR e.a.). Vanaf 21 september vlogen er met

Baltische Mantelmeeuw – 16 september 2020 Katwijk aan Zee - Binnenwatering © Merijn Loeve

Klauwier in de AWD Starrebroek (MB ea). De eerste **Bladkoningen** werden gezien vanaf 26 september, meteen op 3 locaties (CZ e.a.). Op 29 en 30 september zaten ze 'overall' met zeker 16 verschillende individuen verspreid over het Noordwijkse waarnemingsgebied op de 29^e en 14 op de 30^e. Op 18, 28 en 29 september verbleef er een **Sperwergrasmus** rond de Puinhoop (RR GT). Hier dook op 29 september een **Noordse Boszanger** op (JBe), die hier een aantal dagen bleef. Ook was er die dag een **Bruine Boszanger** aanwezig (MD). Op 30 september zat er een **Kleine Vliegenvanger** in het Achterhaasveld in de AWD (MB). Over de Coepelduynen vlogen die dag 3 **Kleine Rietganzen** (RV). Bij de Puinhoop liep op 29 en 30 september een eerstejaars **Zilverplevier** (FD).

Op 8 en 9 september zat er een **Grote Vos** op het St Bavo terrein (MW)

regelmaat enkele **Kleine Barmsijzen** (AMa e.a.) over de Puinhoop en andere locaties. Op 20 september vlogen 2 **Baardmannen** over het Langeveld (CZ). Op 2 september zat er een **Duinpieper** bij de Oosterduinse Sloten (RG) en op 27 september verbleef er een **Roodkeelpieper** in een groep Graspiepers in de Elsgeesterpolder (MD). In de Elsgeesterpolder verbleven op 4 en 10 september 2-5 **Engelse Kwikstaarten** (RF MD). Van 10 t/m 16 september verbleef een eerstejaars **Grauwe**

Waarnemers

AM	Annelies Marijn	HSt	Hans ter Steege	PS	Peter Spierenburg
AMa	Arco Mandemaker	JA	Jeroen Arends	RJ	Rob Jansson
BB	Bas van der Burg	JB	Joost Bouwmeester	RG	Reinder Genuit
BG	Bas Gouka	JBe	Jacco van Beelen	RM	Rob de Mooij
BS	Bas van Schooten	JD	Jelle van Dijk	RR	René van Rossum
CZ	Casper Zuyderduyn	JHa	Joël Haasnoot	RV	Rinse van Vliet
EM	Ezra Mandemaker	JV	Joas de Vreugd	SG	Saskia Guldemon
FD	Frank van Duivenvoorde	JVi	Jaap Vink	SP	Sven Pekel
GH	George Hageman	JW	Jan Wierda	SW	Siebe Wiersema
GM	Gerard en Marijk	MB	Michiel van den Bergh	WB	Wijndeldt Boelema
GT	Gijsbert Twigt	MD	Menno van Duijn	WN	Wilfried Niessen
HV	Hein Verkade	MG	Mariska de Graaff	MWi	Marco Witte
HVe	Herman Vermeulen	MT	Michel Top	RD	Ron Duivenvoorde
HN	Hans de Nobel	MW	Maarten Wielstra	RF	Rob Floor

bron: www.waarneming.nl

Noordse Boszanger – 30 september 2020 Coepelduyn C1 © Reinder Genuit

Zilverplevier – 30 september 2020 Coepelduyn C1 © Thijs Baan

